

Wielką czy małą literą?

Propozycja scenariusza zajęć online do wykorzystania na lekcji języka polskiego i zajęciach bibliotecznych.

Typ szkoły: szkoła podstawowa (II etap edukacyjny)

Blok tematyczny: Językoznawstwo

Temat: Wielką czy małą literą?.

Klasa (przedział klasowy): klasa IV-VII

Przewidywany czas zajęć (w całości): 45 min

Cel lekcji:

1. doskonalenie umiejętności poprawnego pisania,
2. rozwijanie zainteresowań językiem i wdrażanie do świadomego posługiwania się uczniów różnymi formami języka,
3. wdrażanie do samokształcenia.

Cele operacyjne:

1. uczeń zna zasady stosowania małej i wielkiej litery w zdaniu oraz w wyrazach,
2. uczeń potrafi znaleźć w słowniku odpowiednie informacje wyjaśniające jego wątpliwości,
3. uczeń rozwija zainteresowania językiem i dąży do świadomego posługiwania się różnymi formami języka.
4. uczeń potrafi zastosować wiedzę związaną z poprawnym zapisem wielkich i małych liter w wyrazach.

Metody nauczania:

- podająca,
- eksponująca (pokaz),
- poszukująca.

Formy pracy: indywidualna

Środki dydaktyczne:

- komputer z dostępem do Internetu,
- publikacje online.

Część wprowadzająca: (10 min.)

Pisownia wielkimi i małymi literami to zdecydowanie jeden z najbardziej złożonych i sprawiających najwięcej problemów aspektów polskiej ortografii.

Obejrzyj krótki filmik (Ćwiczenie 1) przypominający niektóre zasady pisowni wielkich i małych liter, wprowadzający do tematu zajęć – dostęp z:

<https://epodreczniki.pl/a/wielka-czy-mala-litera-zawsze-dobrze-wybijaj/DjMQaemTw>

Część główna: (25 min.)

Nauczyciel podaje uczniom zasady pisowni wielkiej i małej litery razem z przykładami (załącznik 1). Uczniowie przy poszczególnych zasadach podają swoje przykłady.

Użycie wielkich i małych liter opiera się na zasadzie konwencjonalnej i jest podporządkowane względem

- a) składniowym,
- b) graficznym i literackim,
- c) emocjonalnym i grzecznościowym,
- d) znaczeniowym.

<https://sjp.pwn.pl/zasady/Wielkie-i-male-liter-y;629369.html>

<https://e-polish.eu/blog/wielka-czy-mala-litera-zasady-pisowni-polskiej/>

Część podsumowująca: (10 min.)

Proszę o rozwiązanie ćwiczeń: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 znajdujących się na stronie – dostęp:

<https://epodreczniki.pl/a/wielka-czy-mala-litera/DmxNyYE01>

Polecane strony dotyczące tematu:

<https://epodreczniki.pl/a/wielka-czy-mala-litera-zawsze-dobrze-wybijaj/DjMQaemTw> [dostęp: 05.05.2020 r.]

<https://sjp.pwn.pl/zasady/Wielkie-i-male-litera;629369.html> [dostęp: 05.05.2020 r.]

<https://polszczyzna.pl/zasady-pisowni-duza-litera/> [dostęp: 05.05.2020 r.]

<https://www.ortograf.pl/zasady-pisowni/wielkie-i-male-litera-ogolna-charakterystyka-zasady-pisowni> [dostęp: 05.05.2020 r.]

Załącznik 1.

Zasady pisowni wielkiej i małej litery.

Wielką literą piszemy:

- imiona i nazwiska ludzi

Basia, Adam, Wojtek, Kowalski, Staś Tarnowski (uczniowie wpisują własne imiona i nazwiska, same podają na lekcji przykłady dla całej klasy)

- imiona własne zwierząt

Pikuś, Azor

- przydomki, pseudonimy, przezwiska ludzi

Bolesław Chrobry, Hubal, Chudy

- imiona własne postaci z mitologii

Zeus, Gaja, Afrodyta

- nazwy dynastii

Jagiellonowie

- nazwy świąt

Nowy Rok, Boże Narodzenie

- nazwy gwiazd i planet

Jowisz, Słońce, Księżyc, Ziemia

Zapamiętaj ! Ziemia to planeta, na której mieszkają ludzie.

ale: Ania przekopała całą ziemię w ogródku.

- nazwy kontynentów, państw i ich mieszkańców

Afryka, Polska, Afrykanin, Kanadyjczyk

- nazwy regionów, krain historycznych i ich mieszkańców

Pomorze, Śląsk, Wielkopolanin

- nazwy regionów, które stanowią całość geograficzno-kulturalną

Północ, Dziki Zachód

- nazwy osiedli, dzielnic wsi i miast

Londyn, Kraków, Mokotów, Halemba

- nazwy mórz i oceanów, gór i rzek, pustyń, wysp, półwyspów, kanałów
(nazwy geograficzne)

Wisła, Atlantyk, Gopło, Góra Kościuszki, Jezioro Otmuchowskie

- nazwy przedstawicieli ras i plemion

Murzyn, Indianin

- nazwy ulic, parków i zabytków

Łazienki, Wawel, Plac Kościuszki

- nazwy urzędów, instytucji, szkół

Ministerstwo Finansów, Uniwersytet Śląski, Urząd Stanu Cywilnego w Katowicach

- tytuły książek

„Antek”, „ Słownik języka polskiego”

- tytuły gazet (oprócz spójników)

„Kobieta i Styl”

- zwroty grzecznościowe w listach i pismach urzędowych

Drogi Panie, Kochana Mamo

Małą literą piszemy:

1. przymiotniki utworzone od nazw kontynentów, państw, narodów, plemion, miast, wsi

azjatycki, polski, śląski, europejski

2. nazwy mieszkańców miast, dzielnic, wsi

londyńczyk, gdańszczanin

3. nazwy dni tygodnia, miesiący, zwyczajów i obrzędów

wtorek, kwartał, grudzień, ślub

4. nazwy wydarzeń historycznych

wojna trzynastoletnia

Jeśli jednak wydarzenia mają szczególne znaczenie w dziejach danego narodu, to można je pisać wielką literą, np. Powstanie Listopadowe.

5. nazwy godności, tytułów naukowych i zawodowych, członków wyznań religijnych

profesor, katolik, prezydent

6. nazwy stron świata

wschód, południe

7. nazwy epok i okresów

średniowiecze, antyk

8. województwa

województwo śląskie, małopolskie

Opracowała:
Bożena Trojanowska